

Mutaatiotestaus oliojärjestelmissä

Eveliina Pakarinen

Referaatti

HELSINGIN YLIOPISTO

Tietojenkäsittelytieteen laitos

Helsinki, 16. syyskuuta 2015

Olioperustaisen ohjelmoinnin kehityksen myötä klassisia ohjelmistojen testausmenetelmiä on jouduttu sopeuttamaan uusiin vaatimuksiin, joita oliojärjestelmien kattava ja laadukas testaaminen vaatii. Vaikka olioperustainen ohjelmoi ratkaisee joitakin proseduraalisen ohjelmoinnin suunnittelu- ja toteutusongelmia, se tuo mukanaan myös uusia haasteita, jotka vaativat uusien testaus- ja analysointimenetelmien kehittämistä [MP08]. Näitä olio-ohjelmoinnin erityispiirteitä ovat muun muuassa kapselointi, perintä, dynaaminen linkitys ja polymorfismi [?].

Testausta on käytetty ohjelmistokehityksessä ohjelmiston laadun varmistamiseen ja samalla auttamaan virheiden havaitsemisessa jo kehitysvaiheen aikana. Ohjelmistojen testaamisen ensisijainen tavoite on siis paljastaa virheitä, joiden havaitseminen muiden laadunvarmistusmenetelmien avulla olisi työlästä tai mahdotonta. Lisäksi testauksen avulla on pyritty varmistamaan, että ohjelma toimii sille asetettujen vaatimusten mukaisesti [Bin99, s. 59].

Testaukseen liittyy kuitenkin myös absoluuttisia rajoituksia. Sen avulla ei voi esimerkiksi määrittää ohjelmiston oikeellisuutta. Tähän liittyen Dijkstra kirjoitti seuraavan korollaarin liittyen ohjelmistojen oikeaksi todistamiseen: "Ohjelmiston testausta voidaan käyttää näyttämään virheiden olemassaolo, mutta ei koskaan niiden puuttumista [DDH72, s. 6]."

Ohjelmistoja voidaan testata monella tasolla ja testien suunnittelussa voidaan käyttää erilaisia strategioita. Testauksen tasot koostuvat joukoista ohjelman komponentteja, joita halutaan testata. Alimmalla testauksen tasolla testattavat ohjelman osat ovat pienimpiä mahdollisia suoritettavissaolevia komponentteja. Tämän tason testausta kutsutaan *yksikkötestaukseksi* (*unit testing*) ja testattavat osat ovat olio-ohjelmissa esimerkiksi yksittäisiä metodeja tai luokkia [Bin99, s. 45]. Tällä testauksen tasolla testien suunnittelussa voidaan käyttää ohjelman sisäiseen rakenteeseen perustuvaa suunnittelumallia, jota kutsutaan *lasilaatikkotestaukseksi* (*white box testing*). Tässä mallissa ohjelmiston lähdekoodia käytetään apuna testien valmistamisessa [Bin99, s. 52].

Yksikkötestauksesta seuraava taso ylöspäin on *integraatiotestaus* (*integration testing*), jossa tarkastellaan jonkin järjestelmän tai sen osien yhteistointia ja keskinäistä kommunikointia testaamalla osien välisiä rajapintoja.

Olio-ohjelmissa luokkien muodostuminen perinnän avulla ja niiden koostuminen toisten luokkien olioista aiheuttaa sen, että integraatiotestaukselle on tarvetta jo aikaisin olioperustaisen ohjelmoinnin alkuvaiheessa [Bin99, s. 45].

Jo valmista integroitua sovellusta testataan *järjestelmätestauksen* (*system testing*) avulla. Tällä testauksen tasolla keskitytään vain valmiissa sovelluksessa esiintyvien piirteiden testaamiseen. Testauksen kohteena voi olla esimerkiksi sovelluksen toiminnallisuus, suorituskyky tai sen kestämän kuormituksen määrä [Bin99, s. 45]. Tämän tason testien suunnittelustrategiana voidaan käyttää ohjelmiston ulkoisen toiminnallisuuden analysointia. Tällaista testausstrategiaa kutsutaan *mustalaatikkotestaukseksi* (*black box testing*) tai *funktionaaliseksi testaukseksi* (*functional testing*) [Bin99, s. 52]. Kuitenkin sekä lasi- että mustalaatikkotestausta voidaan käyttää kaikilla testauksen tasoilla testien suunnittelun apuna.

Vaikka testauksen avulla ei voikaan varmistua ohjelmiston oikeellisuudesta, voidaan sitä käyttää välineenä ohjelmiston laadun parantamisessa. Kuitenkin testaukseen liittyy myös rajoitus ja epävarmuus käytettävän testausjärjestelmän oikeellisuudesta ja oikeellisuuden varmistamisesta [MW78]. Tämä herättää kysymyksen siitä, kuka voi valvoa valvojia eli kuinka valvotaan ohjelmiston testien laatua [?].

Yksi strategia testien laadun tarkkailuun on *mutaatiotestaus* (*mutation testing*) [?]. Mutaatiotestauksessa ohjelmiston alkuperäistä lähdekoodia muutetaan *mutatio-operaattorien* (*mutation operators*) avulla lisäämällä sen syntaksiin virheitä. Näitä virheellisiä ohjelmakoodin versioita kutsutaan *mutanteiksi* (*mutants*) [MHK06]. Mutanttien generoinnin jälkeen ohjelmiston alkuperäiset testit suoritetaan jokaisen mutantin kohdalla, ja toivotaan, että testit eivät mene läpi. Jos testi tuottaa väärän lopputuloksen, se tarkoittaa, että lähdekoodiin tehdyt muutokset on havaittu ja mutantti on tapettu.

Mutaatotestausprosessi tuottaa lopputuloksena *mutaatiopistemäärän* (*mutation adequacy score*), jonka avulla ohjelmiston testien laadukkuutta ja kykyä havaita lähdekoodissa olevia vikoja voidaan arvioida. Mutaatiotestaus on virheperustainen testausmenetelmä, jonka taustaperiaatteena on ohjelmoijien tekemien ohjelmointivirheiden simulointi [JH11]. Tavoitteena mutaatiotestauksessa on tutkia, ovatko ohjelmistoa varten tehdyt testit laadukkaita ja havaitsevatko ne kattavasti ohjelmistossa mahdollisesti esiintyvät

virheet ja ongelmat.

Lähteet

- Bin99 Binder, Robert V.: *Testing Object-oriented Systems: Models, Patterns, and Tools*. Addison-Wesley Longman Publishing Co., Inc., Boston, MA, USA, 1999, ISBN 0-201-80938-9.
- DDH72 Dahl, O. J., Dijkstra, E. W. ja Hoare, C. A. R. (toimittajat): *Structured Programming*. Academic Press Ltd., London, UK, UK, 1972, ISBN 0-12-200550-3.
- JH11 Jia, Yue ja Harman, Mark: *An Analysis and Survey of the Development of Mutation Testing*. IEEE Trans. Softw. Eng., 37(5):649–678, syyskuu 2011, ISSN 0098-5589. <http://dx.doi.org/10.1109/TSE.2010.62>.
- MHK06 Ma, Yu Seung, Harrold, Mary Jean ja Kwon, Yong Rae: *Evaluation of Mutation Testing for Object-oriented Programs*. Teoksessa *Proceedings of the 28th International Conference on Software Engineering, ICSE '06*, sivut 869–872, New York, NY, USA, 2006. ACM, ISBN 1-59593-375-1. <http://doi.acm.org/10.1145/1134285.1134437>.
- MP08 Mariani, Leonardo ja Pezze, Mauro: *Testing Object-Oriented Software*, luku Emerging Methods, Technologies and Process Management in Software Engineering. Wiley-IEEE Computer Society Press, 2008.
- MW78 Manna, Zohar ja Waldinger, Richard J.: *The Logic of Computer Programming*. IEEE Trans. Software Eng., 4(3):199–229, 1978. <http://doi.ieeecomputersociety.org/10.1109/TSE.1978.231499>.